

Til Karina Adsbøl

Forældre til børn med autisme oplever kommunale trusler og svækket retssikkerhed

Oversigt over centrale udfordringer og anbefalinger

Landforeningen Autisme, v. landsformand Heidi Thamestrup

Til Socialudvalget, 25. september 2014

Sammendrag

Landsforeningen Autisme (LA) kan dokumentere, at kommuner presser forældre til børn/ unge med autisme med sanktioner og pålæg – i værste fald tvangsfjernelse – fordi forældrene ikke kan få deres børn i skole. Eleverne udvikler skolevægring og i værste fald psykiatriske tillægsdiagnoser som angst og depression, fordi de stresses i det skoletilbud, de er blevet placeret i. Mange af sagerne burde involvere VISO, men det afviser kommunerne. LA har flere eksempler på, at familiernes retssikkerhed svækkes, når forældrene anker kommunale afgørelser.

I løbet af de seneste 6 måneder har Landsforeningen Autisme (LA) modtaget et voksende antal henvendelser fra forældre, der kan dokumentere, hvordan deres kommune har truet dem med forskellige sanktioner, fordi de efter kommunens opfattelse mangler forældreevne og vilje til at samarbejde. I de mest grelle eksempler har kommuner truet med tvangsfjernelse, hvis ikke forældrene følger kommunens anvisninger. Kommunernes fremfærd ses ofte i relation til, at forældrenes barn med autisme ikke har været i skole igennem flere måneder. Kommunen kræver derfor, at forældrene tvinger deres barn afsted.

Det er LA's vurdering, at disse konflikter begynder et andet sted end hos forældrene. LA har flere eksempler på, at elevernes skolevægring *ikke* opstår pga. manglende forældreevne eller samarbejde – tværtimod er forældrene typisk meget opsatte på at få deres barn undervist og udviklet.

Skolevægringen udvikler sig som regel, fordi kommunen har placeret barnet/den unge i et skoletilbud, hvor der hverken er tilstrækkelig specialviden eller ressourcer og rammer til at favne børn/unge med autisme. LA kan dokumentere, hvordan forældre har kæmpet i månedsvis for at få et egnet skoletilbud til deres barn.

Det er LA's vurdering, at konflikten mellem kommune og forældre opstår, fordi mange kommuner mangler nuanceret viden om autisme (afspecialisering), og/eller fordi man ønsker at spare penge

på kort sigt og derfor presser eleven med autisme ind i et skoletilbud, der ikke har den nødvendige specialpædagogiske erfaring, ro og struktur.

Konflikten eskalerer typisk, når eleven ikke har været i skole gennem flere måneder. Så sætter kommunen forskellige tiltag i gang, som har til formål at presse forældrene til at tvinge deres barn i skole, selv om barnet/den unge på dette tidspunkt ofte har udviklet lavt selvværd, stress og i værste fald også psykiatriske tillægsdiagnoser som generaliseret angst eller depression efter måneders fejlplacering, isolation og manglende undervisning.

De forskellige kommunale sanktioner spænder fra:

- **Forældreplæg**, hvor kommunen typisk pr. brev forlanger, at forældrene tvinger barnet til at møde op på skolen
- **Forældreevneundersøgelser**, som kommunen sætter i gang for at signalere, at forældrene øjensynligt ikke evner at være forældre, når de ikke kan få deres barn i skole
- **Trusler om at fjerne økonomisk bistand**
- **Trusler** – og i værste tilfælde - gennemførelser – af **tvangsfjernelser**

At børn/unge ikke har deltaget i lovpligtig undervisning i månedsvis er i sig selv dybt bekymrende og kritisabelt. Det er LA's antagelse, at mange kommuner godt ved, at situationen ikke er holdbar, og at det er en stressfaktor for kommunerne selv. Men i stedet for at efterkomme behovet for en specialiseret indsats, vælger man altså i flere tilfælde at flytte presset over på familier, der i forvejen har mange belastende opgaver i hverdagen.

LA har konkrete eksempler på forældre, der har følt sig nødsaget til at købe advokatbistand for at forhindre en tvangsfjernelse. Det gælder for eksempel en mor, der i foråret fik besked fra kommunen med post i E-Boks om, at hendes søn på 11 år ville blive tvangsfjernet, så snart man havde fundet et egnet bosted. Kommunen ville tvangsfjerne drengen, der gennem næsten et år ikke havde modtaget undervisning. Drengen gik i panik og gjorde fysisk modstand, når moren forsøgte at få ham i skole. I stedet for at lede efter et alternativt undervisningstilbud, der understøttede drengens behov for specialiseret faglighed, traf kommunen beslutningen om at fjerne drengen. Beslutningen blev truffet til trods for, at en af landets mest autisme-specialiserede psykologer i flere omgange skriftligt havde frarådet en tvangsfjernelse. LA har sagsakter, hvor psykologen direkte skriver, at det ville være kommunalt omsorgssvigt at gennemføre tvangsfjernelsen fra moren, der er drengens vigtigste tilknytningsperson. Psykologen konkluderede også – efter at have superviseret moren over længere tid – at moren var fuldt egnet til forælderrollen. Kommunen havde selv hyret psykologen til opgaven men valgte at ignorere konklusionerne.

Hvorfor ser vi sagerne nu?

Der kan være mange forklaringer på, at kommuner gør, som de gør, og den individuelle sag kan naturligvis have udslagsgivende nuancer, der ikke kan omfattes her. Alligevel vurderer LA, at er opstået et generelt mønster med flere centrale forklaringer.

Omfanget af sager er steget i takt med, at flere børn med autisme er forsøgt inkluderet i folkeskolen – og i en tid, hvor kommunerne skal spare. Dertil kommer, at kun få kommuner har fået oparbejdet den nødvendige specialviden om autisme, som lå i amterne før kommunalreformen. Autismen omfatter et meget bredt spektrum af neurologisk betingede udviklingsforstyrrelser, og det

er svært at forstå implikationerne af tilstanden. Flertallet af kommuner kan altså ikke forstå sagernes kompleksitet og forældrenes udfordringer.

Efter kommunalreformen var det meningen, at VISO skulle være den ekspertinstans, som borgere og kommuner kunne trække på i tvivlsspørgsmål efter amternes nedlæggelse. Men LA har flere eksempler på, at kommuner afviser at deltage i sager, hvor en borger har bedt om VISO's vurdering. LA frygter, at disse afvisninger kan skyldes, at kommuner gerne vil undgå, at VISO foreslår en specialiseret indsats, som koster mere på kort sigt.

Manglende retssikkerhed

I de mest alvorlige sager – typisk vedrørende tvangsfjernelse – forsøger forældrene naturligvis at få sagen revurderet i Ankenævnet. Her er det LA's erfaring, at mange forældre bliver mødt af en vigende retssikkerhed. Dette gælder på flere punkter, her nævnes blot et par eksempler:

- Forældrenes advokat må ikke bede om supplerende undersøgelser. Ofte skal sagen altså revurderes alene ud fra kommunens sagsakter.
- Det er LA's erfaring, at ankede sager ofte kun gennemgår en formel prøvelse, og at der ikke bliver foretaget en materiel prøvelse. Mange sager er altså ikke objektivt og tilstrækkeligt belyst.
- Enkeltpersoners tolkninger af en observeret situation kan tælle uforholdsmæssigt meget i en evt. sag om tvangsfjernelse – også selv om observationen er mere end 1 år gammel. Problemet med tolkninger er at de ofte fortæller mere om personen der laver tolkningen end om den person der observeres.

LA's anbefalinger

Det er LA's vurdering, at sagens kerne er afspecialisering og manglende retssikkerhed. På denne baggrund har LA følgende anbefalinger:

- Inden en kommune anvender så indgribende foranstaltninger som forældre pålæg, forældreundersøgelser og tvangsfjernelser, skal VISO først konsulteres og deres anvisninger være fulgt.
- Hvis kommuner negligerer VISO's anbefalinger, bør opgaven overgå til regionerne.
- Det skal gøres mere attraktivt for kommunerne at samarbejde med regioner, der har bevaret eller udbygget deres viden om autisme. Autismen er for kompleks et felt til, at man kan forvente, at små kommuner kan løse opgaven selv.
- Kommunerne må sikre, at der er kvalificeret personale på alle skoler, som kan understøtte inklusionen.
- Større justits i børnesager, der behandles i Ankestyrelsen, herunder:
 - o Den børnesagkyndige skal have konkret erfaring med de diagnoser, der indgår i sagens materiale.
 - o Forældrenes advokat skal have ret til at bede om supplerende oplysninger, og der skal foretages en materiel prøvelse i alle sager.

- o Den psykolog, som skal udarbejde en forældreevneundersøgelse, skal ikke være ansat af kommunen eller have andre økonomiske relationer til kommunen.
- o Alle påstande, der tillægges vægt i Ankestyrelsens behandling, skal have en konkret kildeangivelse.
- o Det er uholdbart, at de endelige afgørelser om tvangsfjernelser træffes af kommunernes politisk valgte børne- ungeudvalg. Det er langt fra sikkert, at udvalget har pædagogisk og psykologisk indsigt til at træffe afgørelser om børns trivsel, og det er sjældent, at udvalget går imod en forvaltnings indstilling.

Landsforeningen Autisme har ingen formodning om at der tvangsfjernes for mange - eller for få - børn. Det der er vigtigt for os er, at kommunerne bruger de mindst indgribende løsninger og at de børn der bliver fjernet hjemmefra, fjernes på et fyldestgørende grundlag.

Hvad er autisme?

Autisme er en medfødt neurologisk forstyrrelse i hjernen, som har gennemgribende indflydelse på barnets udvikling. Autisme påvirker mange forskellige dele af hjernen samt forbindelserne mellem hjernens forskellige regioner og betragtes af hjerneforskere som en af de mest komplicerede tilstande.

Autisme har stor betydning for, hvordan man sanser verden – lyde, berøringer osv. vil ofte opleves meget voldsommere, hvilket hurtigt kan skabe stress og angst, hvis omgivelserne er for overvældende. Autismen har også afgørende indflydelse på ens evne til at forstå abstrakte sammenhænge – ikke mindst ens eget og andre menneskers sind. Evnen til at kommunikere er begrænset, og til sammen gør de mange udfordringer det vanskeligt at gennemskue og interagere i sociale sammenhænge.

Der er ikke tale om en manglende men en *mangelfuld* evne til at interagere socialt. Med skræddersyet støtte kan mange af eleverne godt få styrket deres sociale kompetencer. Men det vil som regel kræve rolige og strukturerede rammer samt en højt specialiseret støttepædagogisk indsats hele skoledagen igennem.